

La Veneția, „Norma” de Bellini sub semnul Africii

(Costin Popa – 28 iunie 2015)

Hotărât lucru, inventivitatea regizorilor de operă nu mai are limite. Cu orice risc. Cine și-ar fi închipuit o montare a unei capodopere a belcantoului, „Norma” de Vincenzo Bellini, imaginată în continentul negru? Ideea i-a aparținut, pentru o nouă producție în bijuteria care este Gran Teatro La Fenice din orașul-lagună, afro-americeancei Kara Walker – drept unică realizatoare (regie, decoruri, costume), secondată de asistenta Ann-Christin Rommen, în colaborare cu „light designer-ul” Vilmo Furian.

Oroveso (primul act)

În locul Galiei antice sub dominație romană, ne aflăm la sfârșit de secol XIX într-o colonie din Africa centrală, ocupată de o putere europeană, nu departe de actualele Republici Congo sau Gabon, explică regizoarea în programul de sală. Eroi indigeni, Norma, Adalgisa, Oroveso, Clotilde își păstrează „funcțiile” și relaționarea de sentimente (lucru firesc, dată fiind derularea tramei), dar figura „colonialistului” Pollione a fost modelată generic prin similitudinea cu exploratorul italian Pietro Savorgnan di Brazzà, fost guvernator general al Congo-ului francez, rămas în istorie mai mult drept violator al femeilor congoleze. Un derapaj brutal, deloc... controlat.

O viziune ca a Karei Walker, ca a multor altor regizori contemporani care folosesc translatarea temporală și de locație drept găselniță originală, contravine exprimării muzicale, construcției stilistice a portativelor (aici, belliniene), fundamental depărtate de atmosfera africană. „Noua convenție” pe care o defineam mai demult ca izvorând din mult-discutatul „Regietheater” trebuie prezentată în limite rezonabile care, pentru montarea venețiană, sunt excedate. Întrec măsura. Mai mult decât atât, „teatrul de regie” contemporan impune revigorarea relațiilor între personaje, maxima teatralizare expresivă. Kara Walker a menținut platoul în parametri clasici, cu atitudini statuare ale soliștilor și corului, prea puțin dinamizate, ducând montarea către nedorita imagine de concert costumat, care se inspiră chiar din statismul acțiunii. Fără nicio îmbogățire cu adevărat modernă.

A devenit clar că totul a fost un pretext pentru singurele izbânzi regizorale ale spectacolului, scenografia și climatul ambiental dat de concepția luminilor. Proiecțiile pe fundal cu desene stilizate ale vegetației junglei africane, ale cerului misterios, ale chipurilor de idoli locali sau totemurilor, în culori negru-nisipii, arată bine. Roșul costumelor războinicilor se suprapune frumos contrastant. Prin plastica lor, reprezintă imagini plăcute la vedere, dar legătura cu Bellini este nulă.

În contextul propus, a surprins machiajul, rămas european.

În rolul titular...

... soprana italiană Maria Billeri a evoluat ascendent într-o prestație favorizată de pasajele finale, mai dramatice, mai incisive, mai expresive. Norma este „lecția de belcanto” care trebuie să înzestreze desenul melodic cu cursivitate și nuanțări extreme de la primul sunet. Vocea artistei nu

afișează întotdeauna omogenitate în restituirea liniei vocale sau frazare îngrijită. Faptul a fost evident încă de la celebra arie „Casta Diva”, invocare fierbinte adresată Astrului Noptii. Cabaletta ce-i urmează a fost presărată cu oarecari stridente în registrul acut, prezente și în primul duet cu Adalgisa sau în terțet. Dar vehemența accentelor a adus o bună tensiune dramatică a discursului, atitudine menținută până la sfârșit. Italianca poate modela mai nuanțat în viitor frazele muzicale, așa cum a dovedit în rostirea din final „Son io”, devoalarea vinovăției eroinei, într-o „messa di voce” (atac înmuiat, urmat de creștere și descreștere a intensității, pe arc de unică respirație) de autentică sorginte belcantistă.

Mezzosoprana Roxana Constantinescu...

Gregory Kunde
și
Roxana
Constantinescu

...a reluat rolul Adalgisa, după prezențe la Opera din Zürich. Așa cum o cunoașteam și din evoluțiile pe alte scene internaționale sau românești, a probat și la Veneția că este o cântăreață cultivată, cu pronunțat simț artistic, cu aplecare deosebită pentru stil și expresivitate. Cu timbru liric catifelat, a fost o apariție sensibilă și diafană într-o lume dominată de războinici. A frazat frumos, cu sens, nuanțat, cu atacuri moi și delicate (Io l'obliai”) în duetul cu Pollione, cu sonorități de lied („Ciel così parlar l'ascolto” din aceeași secvență), cu eleganță („Sola furtiva, al tempio”, primul duet cu Norma), cu putere evocatoare („Dolci qual arpa armonica”, aceeași secțiune), cu pianissime bine integrate în ambele duete cu eroina principală (Allegro-ul celui de-al doilea, „Sì, fino all'ore, all'ore estreme”, a cunoscut o foarte bună armonizare între glasurile Mariei Billeri și Roxanei Constantinescu). Mezzosoprana româncă este în plină expansiune și afirmare, în evident progres, iar viitorul va aduce notelor extrem-acute mai multă vibrație naturală și mai mare lungime de redare.

Pollione și Oroveso

Tenorul american Gregory Kunde are un parcurs de carieră spectaculos evolutiv. A început prin roluri de agilitate rossiniană sau lirico-lejere și a ajuns ca la maturitate să abordeze partituri spinto-dramatice, mergând până la interpretarea teribilului rol titular din „Otello” de Verdi. Ca Pollione în „Norma” a expus un glas solid dimensionat, de culoare închisă, brună și un cânt eroic plin de accente și atacuri avântate. Penetranța în sală a fost fără reproș, cu doritul „squillo” învelit în armonice. Registrul vocal s-a găsit încununat de forța și amplexarea notelor înalte (exemplar a fost Do-ul cavatinei „Meco all'altar di Venere”), rostite cu impetuoșitate. Un spirit eroic strunit, ostoit, domolit a străbătut implorările finale ale eroului, desăvârșind conturul evolutiv al personajului.

Dmitry
Beloselskiy

Basul ucrainean Dmitry Beloselskiy a cântat cu căldură, grație unui instrument vocal de valoare, generos timbrat, cu care a construit gradual parcursul lui Oroveso prin trama libretistului Felice Romani, a compozitorului Vincenzo Bellini, conferind expresivitate, de la colorizările lirice și calme la cele autoritare, dominante și imperative. În roluri de mai mică întindere au fost distribuiți soprana Anna Bordignon (Clotilde) și tenorul Emanuele Giannino (Flavio).

Dirijorul Gaetano d'Espinosa a condus ansamblurile teatrului La Fenice (Claudio Marini Moretti a pregătit foarte bine corul) către un discurs bine ancorat în stilul bellinian. Energic și înfocat, a dezlănțuit avalanșe de sunet în Uvertură, a susținut poetic ruga Normei, a dăruit plastică și sugestivitate duetelor, vârtej amețitor corului „Guerra! guerra! le Galliche selve...” din actul al doilea, notat de Bellini în partitură cu indicația „Allegro feroce” (!), a conferit dramatism dar și evocări dureroase scenei finale.

Recenta „Norma” de la Veneția, un spectacol imagistic plăcut și admirabil muzical.